

Valentí Castanys
(XUT!, 11-04-1930)

LA NOSTRA PORTADA

El ball dels esports

RAMON BALIUS I JULI

La nostra portada l'ocupa un cartell procedent de la Col·lecció de la Biblioteca de l'Esport, de mides 48 x 34,5 cm, realitzat l'any 1930 per Valentí Castanys (1898-1995). Com es pot veure, anuncia el Ball dels Esports que s'havia de celebrar el 15 de febrer de l'esmentat 1930 (després, aquesta data fou rectificada diversos cops). El cartell representa tres homes, una noia i un element amb aspecte de pilota de futbol humanitzada, tots ells abillats amb disfresses i actituds carnavalesques. A més a més, ens informa que el ball és organitzat pel Sindicat de Periodistes Esportius¹ i, segons sembla indicar, l'esdeveniment tindrà una ambientació de Bohèmia Modernista.²

Pensem que és interessant de seguir el curs dels fets esdevinguts en l'organització del ball, a través de la revista humorística i esportiva XUT!, que fou la que va descobrir i va fer

popular en Valentí Castanys, que n'era el Director. Aquest setmanari va tenir un paper publicitari fonamental. Va començar a parlar-ne el dia 4 de febrer, en el número 380. El títol de la notícia era, "Un ball de disfresses organitzat pel Sindicat de Periodistes Esportius". Segons explica, va ser una proposta del Sr. Cabeza, que era el president del Sindicat "... sense amoïnar-se de la cara de prunes agres que feien els socis transcendents i els ex-presidents". Al final, va triomfar la proposta presidencial i es va decidir que el ball de disfresses esportiu –el primer que se celebrava a la nostra ciutat– tindria lloc el 23 de febrer (primer canvi de data) al Teatre Novetats. "La desesperació dels senyors de prestigi del Sindicat és una cosa tràgica; però la joventut mana i la discussió ha finalitzat (a.D.g.)". El local serà guarnit per dibuixants esportius com Pasarell, Castanys,

Un ball de disfresses organitzat pel Sindicat de Periodistes Esportius

En Cabeza, que és el president més castís que ha tingut el Sindicat de Periodistes Esportius, sense amoïnar-se per la cara de prunes agres que feien els socis transcendents i els ex-presidents reposats,

PANALLONS

Es curen ràpidament amb el **SANOL PIZA**
Sanclonat per la classe mèdica-Flascó 1'65 ptes.
VENDA : Plaça del Pi, núm. 6 : FARMACIA

Anunci del Ball dels Esports
(XUT!, 04-02-1930)

Guasp i Bofarull, els quals s'han brindat a fer-ho "gratis et amore", amb un amateurisme que els honora". "Augurem que n'hi haurà per llogar-hi cadires".

El dia 18 de febrer, al número 382, l'última pàgina del setmanari recorda el ball de disfresses publicant unes vinyetes còmiques originals de

¹ Sindicat fundat en 1911, per Narcís Masferrer i Josep Elias i Juncosa "Corredisses".

² Bohèmia Modernista, probablement es refereix a la bohèmia derivada d'ambients joiosos com el d'"Els Quatre Gats".

Contraportada d'Opisso (XUT!, 18-02-1930)

En Jaume Roquetes va sortir de casa disfressat de "capricho del siglo xx", camí del Ball dels Esports. Pel carrer li clavaren una pallissa tan formidable que quan arribà al ball portava els ulls de vellut i el traje esfilagarsat. D'aquesta manera va guanyar el primer premi, car el Jurat reconegué que era la millor disfressa de "refli".

Ricard Opisso, en què s'atorga el primer premi del Concurs de disfresses a un "refli"³ apallissat.

El 25 de febrer, al número 383 del XUT!, es proporciona la data de la celebració. Serà el dia 4 de

març, dimarts de Carnaval (canvi definitiu de data). La sala serà guarnida procurant que tinguí aspecte esportiu. Hi haurà un gran nombre de premis i tots valuosos. L'espectacle serà amenitzat per "dos equips femenins, un de bàquet (sic) i un d'skiadores (sic) que lluitaran amb boles de neu i faran bullir la sala". En Cabeza s'haurà sortit amb la seva i "el ball d'esports serà un èxit".

A la portada del número 394, com sempre original de Castanys, es fa al·lusió a un tema d'actualitat esportiva sobre el campionat de lliga d'aquell moment, encara que, indirectament, tant el comentari com el dibuix recorden el Concurs de disfresses. Al mateix exemplar del 4 de març s'explica "que del Club Femení d'Esports aniran al ball un mínim de tres-centes senyoretes i que les del bàquet (sic) del Barça i de l'Europa no afliuraran". Es recomanava que qui pogués tragués diners de la Caixa d'Estalvis perquè "un dia és un dia i els esportistes gassius són repulsius". "En Tifeta (un tal García) s'ha fet un trajo (sic) de Don Alvaro o la fuerza del sino i el Difunt (Xavier Picañol i Peiratò) hi anirà vestit d'Abraham". Les vuit criatures d'en Dova (Valentí Castanys), que havien de representar "los ocho niños de Écija", no hi podran anar: quatre xarampions, dues tosides, unes angines i la sortida de una dent ho impedeixen. S'afirma que la setmana propera es donarà compte dels èxits obtinguts.

³ Refli, nom popular atorgat als arbitres, que prové de l'anglès referee.

Efectivament, el número 385, del 4 de març, parlava a bastament del Ball dels Esports. Comença afirmant que havia estat un èxit. El Teatre Novetats es va omplir. La sala estava molt ben arreglada, amb plafons dibuixats per en Bofarull i en Castanys. Aquest, en va pintar un de molt gros per a la boca de l'escenari, en el qual hi havia unes màscares que per semblar de debò únicament faltava que fessin "uuu-uu-uuu-uu-uuu-uu". Les disfresses foren enginyoses i gracioses. El primer premi el va guanyar... "una senyoreta que es va disfressar de 'dirt-trackman'",⁴ amb tot l'equip complet, sense plànyer-hi cap accessori. Va comparèixer amb una moto especialitzada, i fins i tot portava una mecànica amb un vestit blanc. El segon premi va ser per a la "Senyoreta diari esportiu". Portava un vestit de seda amb les capçaleres gravades dels diaris que dediquen més atenció a l'esport. "El que es veia més era el XUT!, ja que hi havia la pàgina de davant i la de darrera del número anterior". Les senyorettes del Club Femení d'Esports, acompanyades per la Junta en pes, van presentar dos equips de bàsquet (sic) i un d'skiadores (sic) "Les nenes del Club Femení, que vistes pel carrer causen sensació i són capaces de fer perdre l'oremusaquisigui, equipades per anar a skiar (sic) i especialment per jugar a bàsquet (sic), guanyen un dos-cents per cent". Un altre grup de senyorettes anaven disfressades de jugadors del Barça. Els jerseis eren de seda i els havien estat regalats

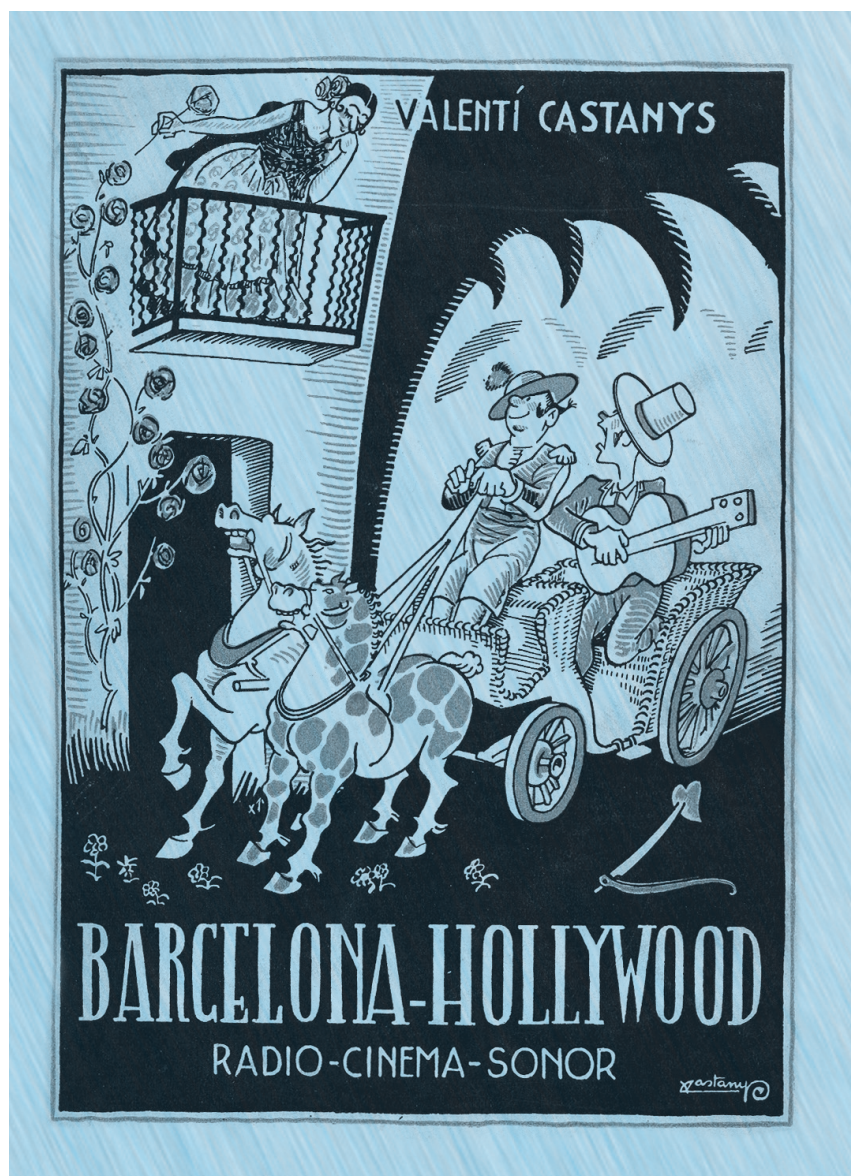

Portada del XUT! (XUT, 04-03-1930)

als jugadors barcelonistes durant el viatge a Amèrica, "Hi havia Miss Llorens, Miss Mas i Miss Walter" d'acord amb el nom del propietari del jersei. Sense disfressa, hi havia federatius, intel·lectuals, abundants periodistes esportius, algun jugador de l'Espa-

nyol i un de sol del Barça. Els periodistes d'El Mundo Deportivo van presentar una comparsa molt original anomenada "El guanyador del Derby d'Epson", i consistia en un cavall fet d'arpillera, a dins del qual hi havia en Mililu, que feia de cap, i en

⁴ Dirt-Track. Curses de motos sobre pista de terra o cendra.

Barcelona - Hollywood" (1935)

Fina, que era al darrere. El jockey era en Bertran Aumatell, i el mosso de quadres era en Meléndez. Segons sembla, no tothom va estar d'acord amb els premis adjudicats, "encara que creiem que s'havia de donar

preferència a les disfresses esportives. No havíem quedat que era el Ball dels Esports?"

En els cinquanta anys de vida activa d'en Castanys, creiem que s'hi podrien distingir clarament

dos períodes separats pels anys de la Guerra Civil i especialment diferenciats per la llengua. En el primer, el català era l'idioma de tota la seva activitat. Són els anys 1922 a 1936, en els quals la revista humorística esportiva XUT! va fer popular a Castanys. I aquesta popularitat la va incrementar fent de conferenciant d'èxit, de comentarista de ràdio, generalment sobre temes esportius, d'autor i actor de teatre (El Partit del diumenge, El comte Mitjacama i L'honor del barri), i publicant un llibre com Barcelona Hollywood (1935), dedicat al cinema. Va ser aleshores quan va promoure organitzacions com el comentat Ball dels Esports i s'inventà un país ideal, el País del Sidral⁵ habitat per sidralistes, en el qual era constant la barrila⁶ i la grimègia.⁷ Era un humor net, que no feria i que no insultava, encara que tot rient, rient, criticava i ridiculitzava els personatges del món de l'esport que, a criteri del setmanari, s'ho mereixien. I podem dir que les seves opinions gairebé sempre eren encertades. Castanys creà i caricaturitzà al XUT! una munió de personatges, molts dels quals són història viva de l'esport català. Possiblement el ninot més famós fou l'Avi Barça, figura amable d'un vellet barbut i panxut, vestit de futbolista blau-grana. Foren també personatges

⁵ Sidral: beguda refrescant i efervescent a base d'àcid tartàric, bicarbonat sòdic i sucre en pols amb essència de llimona i granulat amb alcohol.

⁶ Barrila: tabola, gresca.

⁷ Grimègia: xerrameca humorística.

populars, els quatre gats pericos que simbolitzaven els socis de l'Espanyol o les caricatures d'en Zamora, d'en Piera, d'en Samitier i de molts d'altres esportistes catalans.

En començar la Guerra Civil, Castanys fugí a França i a Itàlia, i va acabar a Sant Sebastià, on col·laborà en publicacions infantils. En tornar a Barcelona, va intentar la represa del XUT!. Evidentment, això no va ser possible, perquè es tractava d'una publicació en català. Després de llargues gestions, obtingué el permís per publicar un setmanari en castellà. D'una llista de noms, l'autoritat considerà com a més adient el d'El Once (1945-1968). La nova publicació, encara que escrita en castellà, va fer renéixer el món barrilaire i esportiu. Castanys creà

nous personatges que ben aviat foren populars, al costat del ja clàssic Avi del Barça. Les caricatures d'en Ramallets, d'en César, d'en Kubala, de Don Entrenador (en Samitier, entrenador del Barça, amb barret i espectacular cigar havà) eren protagonistes freqüents del setmanari. En aquest període Castanys es prodigà poc personalment, però publicà diferents llibres. El primer i en castellà fou *El mundo en zapatillas* (1958), després, ja en català, *La memòria es diverteix* (1964), i la *Família Sistacs* (1965). Aquesta última obra, està dedicada a la família Sistacs, de la qual Castanys començà a parlar l'any 1933 en una emissió radiofònica titulada *Ràdio Film Humorístic* de la setmana, tot inspirant-se, com ell escriu, "en un gran nombre de famílies barcelonines, in-

clusa la meua". Pòstumament, perquè Castanys morí el 1965, el 1966 aparegué *Comentarios* sense malícia; era la traducció al català efectuada per Manuel Amat dels comentaris breus que aparegueren setmanalment durant molts anys a las pàgines de la revista *Destino*. Las seves obres, formades per un conjunt de petits articles socioanecdòtics i crítics constitueixen una veritable crònica de la ciutat.

Durant cinquanta anys, Valentí Castanys fou el mantenidor de l'humorisme esportiu de Catalunya. La gent esperava cada dimarts la sortida del XUT! i d'El Once, per conèixer els acudits i les crítiques que Castanys dedicava als esdeveniments esportius de tota mena, celebrats durant la setmana.

"La Memòria es diverteix" (1964).

La família Sistacs.